

Nr 124.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående ändring i gällande bestämmelser i fråga om fördelning av odlingslån; given Stockholms slott den 12 juni 1914.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels besluta, att vad i kungörelserna den 13 juni 1845 och den 3 november 1848 angående sättet för återbetalningen av lån utav allmänna medel för beredande av odlingsföretag stadgas om odlingslåns fördelning å hemman skall utsträckas att gälla varje medelst det av lånet understödda företaget förbättrad fastighet — vare sig hemman, hemmansdel, i jordeboken upptagen självständig lägenhet eller för alltid avsöndrad lägenhet —, för vilken grunden för delaktigheten i företaget och därmed förenade kostnader blivit i vederbörlig ordning bestämd, med iakttagande, därest fråga är om avsöndrad lägenhet, att denna antingen blivit fastställd i enlighet med lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring eller ock, där avsöndringen skett enligt äldre författningar om jordavsöndring, fått avgäld sig åsatt eller varit föremål för lagfart;

att avsöndrad lägenhet, å vilken enligt vad ovan sägs lägges betalningsskyldighet för odlingslån, skall, där sådant tillförne ej ägt rum, antecknas i kronans jordebok; samt

att den för varje betalningsskyldig fastighet bestämda annuiteten skall såsom ett fastigheten åliggande allmänt onus i jordeboken antecknas, då fråga är om jordeboksenhet eller andel därav, vid enheten och i fråga om avsöndrad lägenhet vid denna;

dels ock antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av förordningen den 20 juli 1855 angående kronans rätt vid återbetalning av lån, som blivit i jordebok antecknade.

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 1 saml. 88 häft. (Nr 124—125.) 1

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Johan Beck-Friis.

Förslag

till

lag

om ändrad lydelse av förordningen den 20 juli 1855 angående kronans rätt vid återbetalning av lån, som blivit i jordebok antecknade.

Häri genom förordnas, att förordningen den 20 juli 1855 angående kronans rätt till återbetalning av lån, som blivit i jordebok antecknade, enligt dess lydelse genom lagen den 8 november 1912, skall erhålla följande ändrade lydelse:

Då lån utav allmänna medel för beredande av odlingsföretag medelst utdikningar eller vattenavtappningar, likmätigt kungörelserna den 13 juni 1845 och den 3 november 1848, blivit i jordebok antecknat, äger kronan för de årliga avbetalnings- och räntebeloppen lika rätt i den fastighet, vilken lånet blivit påfört, som för annan avgäld eller ränta av fast egendom, efter ty i 17 kap. 6 § handelsbalken sägs.

Det åligger Konungens befallningshavande att, såvitt angår fastighet, som är i inteckningsboken upptagen, sedan anteckning, som nyss sagts, skett, därom så ock angående de årliga avbetalnings- och räntebeloppen ofördröjligen göra anmälan hos domaren i orten; och varde sådan anmälan införd i inteckningsprotokollet å nästa rättegångsdag under lagtima ting, så ock i inteckningsboken. När lånet blivit till fullo betalt, skall ock anmälan härom göras och i inteckningsprotokollet och inteckningsboken införas efter vad nu sagts.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 23 maj 1914.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern **HAMMARSKJÖLD**,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **WALLENBERG**,
 Statsråden: **HASSELROT**,
VON SYDOW,
 friherre **BECK-FRIIS**,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Gällande bestämmelser angående fördelning av odlingslån.

Departementschefen, statsrådet friherre Beck-Friis, anförde vidare. Genom kungörelse den 13 juni 1845 angående sättet för återbetalningen av lån utav allmänna medel till korporationer och menigheter för beredande av odlingsföretag medelst utdikningar och vattenavtappingar är i överensstämmelse med rikets ständers beslut förordnat att, sedan den låneandel, för vars återgåldande varje betalningsskyldigt hemman skall ansvara, samt den summa, som i följd därav skall till skuldens jämte den utfästa räntans fulla likviderande för varje hemman årligen erläggas, blivit bestämd, det sammanlagda avbetalnings- och räntebeloppet bör från och med det år, då betalningsskyldigheten vidtager, under särskild rubrik med utsättande av det sista året, då betalningen skall utgå, såsom ett hemmanet under sålunda bestämt antal år åliggande allmänt

onus antecknas i jordeboken och å debetsedeln för varje år upptagas samt av kronobetjäningen uppbåras, i lanträneriet insätts och såsom andra till riksgäldskontoret ingående medel särskilt redovisas.

Genom kungörelse den 3 november 1848 blev detta förfaringssätt angående återbetalningen av dylika lån utsträckt till de lån, som meddelades åt enskilda personer.

Enligt förordningen den 20 juli 1855 äger, då lån utav allmänna medel för beredande av odlingsföretag medelst utdikningar och vattenavtappningar blivit likmätigt nyss omförmälda bägge kungörelser antecknat i jordebok, kronan för de årliga avbetalnings- och räntebeloppen lika rätt i det hemman, vilket lånet blivit påfört, som för annan avgäld eller ränta av fast egendom efter ty i 17 kap. 6 § handelsbalken sägs.

I nu gällande, den 14 juni 1901 utfärdade villkor för lån från odlingslånefonden stadgas, i mom. 7, att i kungörelse om odlingslåns beviljande de hemman eller hemmansdelar, å vilkas ägor odlingsföretaget kommer att utföras, skola uppgivas; i mom. 9, att skuldförbindelse skall avlämnas till statskontoret, innefattande vederbörandes åtagande att ansvara för lånets betalning, intill dess lånet enligt ovan omförmälda kungörelser den 13 juni 1845 och den 3 november 1848 blivit fördelat på de hemman, vilka skola ansvara för återbetalningen, och fördelningen vunnit laga kraft samt på föreskrivet sätt antecknats i jordeboken; i mom. 11, att utbetalning av lånet kan inställas och det redan utbetalade återfordras, därest, innan lånet genom laga kraft ägande beslut blivit fördelat på de hemman, vilka skola ansvara för återbetalningen, statskontoret skulle finna ställd säkerhet icke vidare nöjaktig; samt i mom. 13, att, sedan odlingslån blivit på vederbörande hemman fördelat och antecknat i jordebok, jordägare må äga att, oberoende av stadgat återbetalningssätt, när som helst under lånetiden efter uppsägning inbetala hela det på hans hemman belöpande skuldbelopp. För övrigt innehåller denna kungörelse inga särskilda föreskrifter i fråga om lånets fördelning å jorden, utan det stadgas allenast, i mom. 14, att i avseende å sättet och ansvarigheten för de i samma kungörelse omförmälda inbetalningarnas verkställande böra förenämnda kungörelser den 13 juni 1845 och den 3 november 1848 lända till efterrättelse.

Den omständigheten, att i nu nämnda författningar användes ordet »hemman», har emellertid föranlett olika förfaringssätt hos de särskilda Kungl. Maj:ts befallningshavande vid meddelande av de utslag, varigenom odlingslån fördelas å jorden samt föreskrift lämnas om anteckning i

jordeboken. I anledning härav hemställdes uti en vid 1913 års riksdag väckt motion, att sådan ändring måtte vidtagas i nu gällande bestämmelser rörande fördelning av odlingslån, att betalningsansvaret måtte läggas å de hemman eller lägenheter, vilka med tillhjälp av statslåne-medel blivit förbättrade. Till stöd för denna framställning anfördes, att det under de senare åren i en mängd fall inträffat, att odlingslån blivit beviljade till utdikning av vattenskadad mark, tillhörande icke blott hemman eller hemmansdelar, utan även avsöndrade lägenheter. Efter torrlägningsarbetets fullbordande hade lånemedlen blivit fördelade i enlighet med de vid en föregående laga syneförrättning bestämda grunder, men vederbörande myndighet hade på grund av ovan nämnda stadganden icke ansett sig kunna fastställa ett fördelningsförslag, enligt vilket betalningsskyldigheten till större eller mindre del lagts å ägare av lägenhet, utan sagda skyldighet hade förklarats åligga ägaren till den hemmansdel, varifrån lägenheten blivit avsöndrad. Följden härav hade blivit, att ett lägenhetsägaren rätteligen åliggande betalningsansvar vid uträkandet av annuiteterna för statslånets gäldande blivit pålagd ägaren av ett hemman, vars ägor icke i någon mån blivit förbättrade genom dikningsarbetet. Skulle lägenhetsägaren försumma att vid tiden för annuiteternas erhållande tillhandahålla »stamhemmanets» ägare det förfallna beloppet, så skulle det missförhållandet kunna inträffa, att den senare, som i själva verket icke hade någon del i saken, vid bristande kontant tillgång till avgäldens betalande finge se sina inventarier eller kreatur utmäta.

Med anledning av denna motion har riksdagen i skrivelse den 30 maj 1913, nr 276, anfört följande.

Såsom motionären framhållit, förutsattes såväl i kungörelserna den 13 juni 1845 och den 3 november 1848 angående sättet för återbetalningen av lån av allmänna medel för beredande av odlingsföretag som ock i kungörelsen den 14 juni 1901 angående villkoren för lån från odlingslånefonden i avseende å ansvaret för lånemedlen icke annat, än att desamma skulle å vederbörande *hemman* fördelas. I trots av de ordalag, i vilka berörda stadganden vore avfattade, syntes, enligt vad riksdagen inhämtat, Kungl. Maj:ts befallningshavande i länen, på vilka det ankomme att meddela fastställelse å förslag angående fördelning av odlingslån, i allmänhet hava ansett sig oförhindrade att i sådana fall, då jämväl annan än i mantal satt jord ingått i företag, för vars utförande odlingslån beviljats, fastställa fördelningsförslag, enligt vilka betalningsansvaret direkt lagts å de genom företaget förbättrade lägenheterna. Emellertid skulle det ock, såsom motionären uppgivit, stundom

hava inträffat, att Kungl. Maj:ts befallningshavande i anledning av författningarnas ordalydelse ansett sig nödsakad att vägra fastställelse å fördelningsförslag, vid vilkas uppgörande en dylik princip för fördelningen av ansvaret för lånemedlen tillämpats. Följden härav hade, enligt vad riksdagen erfarit, i åtskilliga fall blivit den, att, ehuru i ett odlingsföretag ingått lägenheter, betalningsansvaret för odlingslånet vid uträkandet av annuiteterna lagts å de hemman, därifrån lägenheterna — kanske för mycket lång tid sedan — avsöndrats. Oriktigheten av ett dylikt förfaringssätt låge visserligen enligt riksdagens förmenande i öppen dag, särskilt med hänsyn därtill, att enligt förordningen den 20 juli 1855 angående kronans rätt vid återbetalning av lån, som blivit i jordebok antecknade, jämväl med den lydelse, sagda förordning erhållit genom lagen den 8 november 1912, den fastighet, vilken lånet påförts, komme att häfta för detsamma såsom för annan avgäld eller ränta av fast egendom, efter ty i 17 kap. 6 § handelsbalken sägs. Men då det i allt fall visat sig, att den nuvarande lydelsen av de i motionen omnämnda bestämmelserna givit anledning till tvekan, huru desamma rätteligen borde tolkas, och det icke syntes kunna förnekas, att avfattningen av bestämmelserna i fråga — därest, såsom ovan förutsatts, betalningsansvaret för odlingslån i de fall, då jämväl annan än i mantal satt jord ingått i odlingsföretaget, borde läggas direkt å denna jord — måste anses mindre tillfredsställande, hade riksdagen funnit den av motionären gjorda framställningen om ändring i lydelsen av ifrågavarande bestämmelser väl grundad.

Med åberopande av vad sålunda anförts och under erinran, att en dylik ändring borde föranleda ändrad avfattning jämväl av här ovan omförmälda förordning av den 20 juli 1855, har riksdagen, som ansåge omformuleringen av stadgandena i fråga lämpligast böra överlämnas åt Kungl. Maj:t, i omförmälda skrivelse anhållit, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbeta och för riksdagen framlägga förslag dels till sådan ändring i avfattningen av gällande bestämmelser angående fördelningen av odlingslån, att betalningsansvaret för dylika lån skulle utslås direkt å samtliga de fastigheter — hemman, hemmansdelar och lägenheter — vilka med tillhjälp av lånemedlen förbättrats, dels ock till de ändringar i andra författningar, som härav kunde påkallas.

Med anledning av denna riksdagens skrivelse hava infordrade utlåtanden avgivits av Kungl. Maj:ts samtliga befallningshavande, av statskontoret samt av kammarkollegiet.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande.

Då länsstyrelsernas utlåtanden infordrades, begärdes även uppgift å det förfaringssätt i förevarande avseende, som hittills tillämpats inom respektive län. Härom innehålla utlåtandena, att nästan alla Kungl. Maj:ts befallningshavande i huvudsak redan nu i förekommande fall tillämpa det i riksdagens skrivelse åsyftade förfaringssättet. Egentligt undantag bildar endast Kungl. Maj:ts befallningshavande i Kronobergs län, som anför, att på grund av gällande bestämmelser Kungl. Maj:ts befallningshavande ej ansett sig kunna godkänna från vederbörande förrättningsman inkommet förslag rörande odlingslåns fördelning, därest däri upptagits lägenhetsinnehavare såsom ensam betalningsskyldig för viss på hans lägenhet belöpande del av lånet, utan hade fördelningsförslaget i sådant fall måst ändras, så att vederbörande ägare till det hemman eller den hemmansdel, varifrån lägenheten blivit avsöndrad, antecknats såsom betalningsansvarig, utom för eventuell på hemmanet eller hemmansdelen belöpande del av lånet, jämväl för vad som beräknats böra påföras lägenheten, med anteckning tillika i förslaget om den på lägenhetsinnehavaren belöpande betalningsskyldigheten.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Blekinge län har meddelat, att inom länet icke syntes hava förekommit något fall, då det varit fråga om fördelning av odlingslån på avsöndrad lägenhet. I jordebok upptagen självständig lägenhet hade vid fördelning av odlingslån likställts med hemman. Kungl. Maj:ts befallningshavande i Kopparbergs län har meddelat, att de fördelningsförslag angående odlingslån, å vilka Kungl. Maj:ts befallningshavande hittills meddelat fastställelse, icke upptagit andra slag av fastigheter än hemman och hemmansdelar, vilka därför också kommit att ansvara för lånen i fråga. Kungl. Maj:ts befallningshavande i Jämtlands län upplyser, att för närvarande förekomme i detta län endast ett i jordebok antecknat odlingslån, och vid detta hade genom fördelningsutslag år 1885 ansvaret lagts uteslutande på den i mantal satta jorden. Kungl. Maj:ts befallningshavande ansåge emellertid, att då odlingslån komme jämväl lägenheter till godo, dessa borde i samma ordning som den i mantal satta jorden ansvara för lånets återbetalning.

Därjämte är att märka, att Kungl. Maj:ts befallningshavande i Stockholms län meddelat, att inom detta län odlingslån tillförne fördelats endast på hemman eller självständig jordebokslägenhet, men att länsstyrelsen i senare meddelade utslag övergått till det av riksdagen förordade, givetvis lämpligare fördelningssättet med betalningsansvarets läggande direkt å avsöndrad lägenhet, där sådan inginge i företaget. Kungl. Maj:ts befallningshavande i Östergötlands län har ansett bestämmelserna icke utgöra hinder för odlingslåns fördelning även på lägen-

heter, som finnas upptagna i jordeboken, och sådana avsöndrade lägenheter, å vilkas avsöndring Kungl. Maj:ts befallningshavande meddelat fastställelse eller rörande vilka anteckning av annan anledning skett i jordeboken. Kungl. Maj:ts befallningshavande i Kalmar län har ansett sig oförhindrad att fastställa fördelningsförslag, enligt vilket avsöndrad lägenhet upptagits såsom direkt betalningsskyldig för sin del av lånet, så framt vid den syn enligt dikningslagen, som föregått företagens utförande, lägenheten upptagits såsom särskild bruksdel och tillika den grund bestämts, enligt vilken lägenheten hade att delta i företaget. Hade lägenheten icke antecknats såsom självständig fastighet vid synen eller hade den avsöndrats från stamhemmanet först efter förslagens planläggande, hade Kungl. Maj:ts befallningshavande däremot funnit sig böra vägra att fördela betalningsskyldigheten mellan stamhemmanet och lägenheten, när någon rättlig grund för en dylik fördelning icke förefunnos. Kungl. Maj:ts befallningshavande i Kristianstads län har tillämnat det tillvägagångssätt, att därest ägare av avsöndrad lägenhet erhållit lån ur odlingslånefonden samt kontrakt med honom i vederbörlig ordning avslutats, låneandelen påförts avsöndringen och icke stamhemmanet, vars ägare kanske icke ens uppträtt som lånesökande. Hade avsöndringen skett efter beviljandet men före fördelningen av odlingslånet, ansåge däremot Kungl. Maj:ts befallningshavande, att betalningsskyldigheten måste åligga stamhemmanet. Kungl. Maj:ts befallningshavande i Skaraborgs län har brukat tillse, att lånen blivit fördelade direkt å alla de fastigheter, vilka lånemedlen tillgodokommit, såväl hemman och hemmansdelar som de lägenheter, vilka finnas antecknade i jordeboken såsom särskilda fastigheter.

De Kungl. Maj:ts befallningshavande, som redan tillämnat det i riksdagens skrivelse förordade förfaringssätt, hava för övrigt i allmänhet som skäl därtill endast anfört, att detta vore rättvisare och att författningarna icke syntes lägga uttryckligt hinder i vägen därför. Kungl. Maj:ts befallningshavande i Kristianstads län framhåller, att anledningen, varför de äldre författningarna angående fördelning av odlingslån icke förutsatte annat, än att lånemedlen skulle fördelas å hemmanen, torde hava varit endast den, att då icke funnits lägenheter av sådan betydelse, att dem tillhörande ägor berördes av företag, för vilka odlingslån kunde erhållas. Kungl. Maj:ts befallningshavande i Älvsborgs län anför, att ett annat förfaringssätt än det, varigenom ansvaret lades å de fastigheter, som berördes av vattenavledningsföretaget, skulle innebära, att ägare av en fastighet skulle kunna ådraga annan persons fastighet betalningsansvar för gäld, som icke medförde någon nytta för sist-

nämnda fastighet och som ej heller vederbörande ägare hade någon som helst skyldighet att betala. Jämväl Skaraborgs länsstyrelse framhåller den uppenbara orättvisan i att en fastighet, som icke erhållit någon del i odlingslån, ändock skulle, om ock med regressrätt mot ägaren av annan fastighet, svara för någon del av detsamma.

Beträffande frågan, huruvida någon åtgärd bör vidtagas i den av riksdagen angivna riktning, hava samtliga Kungl. Maj:ts befallningshavande tillstyrkt detta utom Kungl. Maj:ts befallningshavande i Kristianstads län, vilken, då tillämpningen av nu gällande bestämmelser angående odlingslåns fördelning icke borde vålla några svårigheter, ansett sådan åtgärd obehöfelig. Kungl. Maj:ts befallningshavande i de övriga länen motivera sitt tillstyrkande huvudsakligen med att varje anledning till tvekan borde undanröjas och att det nu flestades redan tillämpade förfarandet borde erhålla tydlig laglig bekräftelse. I vissa utlåtanden föreslås uttryckligen, att ändringen må ske sålunda, att ordet »hemman» i de uti riksdagens skrivelse uppräknade författningar utbytes mot ordet »fastigheter». Ett dylikt utbyte skulle enligt Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Örebro län åsikt vara lämpligt även av det skälet, att odlingslån någon gång kunde komma att beviljas för fastighet inom stads område, varest ju hemman i egentlig bemärkelse icke funnes. Kungl. Maj:ts befallningshavande i Kalmar län har anfört att, då det torde få anses önskligt, att ägare av hemmansdel eller lägenhet, som efter vattenavledningsföretags planläggande lagligen utbrutits från gemensamheten med fastighet, som berörts av företaget, må kunna få betalningsskyldigheten för odlingslån fördelad mellan stamfastigheten och sin fastighet, Kungl. Maj:ts befallningshavande ifrågasatte, huruvida icke föreskrifter jämväl i sistnämnda hänseende borde meddelas.

Statskontoret.

Statskontoret har i utlåtande den 9 oktober 1913 förklarat sig icke hava något att erinra mot riksdagens framställning om ändring i nuvarande bestämmelser rörande fördelning av odlingslån samt hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta, att de i gällande författningar förekommande bestämmelser angående dylikt låns fördelning å vederbörande hemman skola tillämpas så, att fördelningen sker å varje fastighet, vare sig hemman, hemmansdel eller i jordeboken antecknad lägenhet, som med tillhjälp av lånemedlen förbättrats.

*Kammar-
kollegium.*

Kammarkollegiet har avgivit utlåtande i ärendet den 24 april 1914 och därvid för egen del anfört följande.
Kollegiet biträdde den av riksdagen uttalade mening, att betalnings-

ansvaret för odlingslån borde utslås direkt å samtliga de fastigheter, vare sig hemman och hemmansdelar eller lägenheter, vilka med tillhjälp av lånemedlen förbättrats.

Någon tvekan borde ej råda därom, att gällande bestämmelser om odlingslåns fördelning medgäve lånens utslående, förutom å hemman, å hemmansdelar och å i jordeboken upptagna självständiga lägenheter.

Det av riksdagen förordade förfaringssättet med odlingslåns fördelning jämväl å avsöndrad lägenhet, som medelst det av lånet understödda vattenavledningsföretaget förbättrats, syntes, efter vad Kungl. Maj:ts befallningshavandes yttranden givit vid handen, kunna sägas redan vara allmänt vedertagen praxis, enär av de tjuguen länsstyrelser, hos vilka hittills förekommit fråga om fastställelse å sådant fördelningsförslag, numera allenast en, nämligen Kronobergs länsstyrelse, funne sig av författningarnas ordalydelse förhindrad att lägga betalningsskyldigheten på avsöndrad lägenhet; men då den av nämnda länsstyrelse tillämpade strängare uppfattning av gällande bestämmelser i ämnet onekligen hade skäl för sig ur ren lagtolkningssynpunkt och eventuellt kunde komma att delas av de tre länsstyrelser, vilka ännu icke haft tillfälle pröva frågan, samt härtill komme, att lånefördelningen icke alltid kunde utsträckas till lägenheter av nu ifrågavarande beskaffenhet, syntes ett förtydligande av författningarna i den av riksdagen angivna riktning lämpligen böra vidtagas.

Härvid mötte då till en början frågan, vilka avsöndrade lägenheter borde kunna godtagas såsom betalningsansvariga för odlingslån. Beträffande de i jordeboken antecknade avsöndringarna syntes någon tvekan härutinnan ej hava förekommit hos de länsstyrelser, som redan tillämpat den av riksdagen förordade lånefördelningen. Men fördelningen borde kunna utsträckas även till andra avsöndringar. Enligt den ursprungliga lydelsen av 26 § i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring, vilken lag trätt i kraft den 1 januari 1897, skulle alla för alltid avsöndrade lägenheter, å vilka fastställelse enligt lagen meddelades, antecknas i kronans jordebok. Genom lag den 13 juni 1908 hade häri gjorts den ändring, att sådan lägenhet skulle, därest fastställelsen meddelades efter det jordregister upplagts för den ort lägenheten tillhörde, införas i jordregistret och sålunda ej antecknas i jordeboken. Dessa senare avsöndringar borde givetvis i förevarande avseende likställas med de i jordeboken antecknade. Beträffande avsöndringar, som skett före den 1 januari 1897, hade allenast sådana blivit antecknade i jordeboken, för vilka avgäld faststälts enligt äldre författningar om jordavsöndring eller vilka, utan att

sådan fastställelse ägt rum, varit föremål för avgälds bestämmande enligt lagen den 25 maj 1905 rörande avgäld från avsöndrad lägenhet. Härförutom hade emellertid före den 1 januari 1897 upplåtna, i jordeboken icke antecknade avsöndringar i stor utsträckning blivit föremål för lagfart. Då enligt grunderna för § 7 i förordningen angående jordregister den 13 juni 1908 jämväl avsöndringar av sistberörda slag skulle införas i jordregistret, borde även dessa i förevarande avseende likställas med i jordeboken antecknade avsöndringar.

Ehuru sålunda den omständigheten, att en avsöndrad lägenhet icke blivit antecknad i jordeboken, ej i och för sig borde utgöra hinder för att andel i odlingslån påfördes lägenheten, syntes dock med avseende å grunderna för ovan omförmälda förordning den 20 juli 1855, varigenom kronan fått sig tillförsäkrad viss förmånsrätt för oguldet odlingslån, vid fördelning av sådant lån böra tillses, att avsöndrad lägenhet, å vilken lades betalningsskyldighet för andel i lånet, bleve, där sådant tillförne ej ägt rum, antecknad i jordeboken i sammanhang med det antecknande av lånet, som förutsattes i sagda förordning. Härför mötte ur kameral synpunkt ej något hinder, under förutsättning dock att lägenheten vid tiden för lånets fördelning fortfarande tillhörde landsbygden. I händelse åter lägenheten, innan beslut om lånefördelningen meddelats, blivit inkorporerad med stad, syntes, med hänsyn därtill att kronans förmånsrätt för lånet trädde i kraft först i och med dettas antecknande i kronans jordebok och denna ej upptog stadsjord, någon fördelning å lägenheten icke böra tillstädjas.

Slutligen vore att märka den icke minst viktiga omständigheten, att odlingslåns utslående på avsöndrad lägenhet med nödvändighet krävde, att densammas delaktighet i vattenavledningsföretaget och därmed förenade kostnader blivit i vederbörlig ordning bestämd. Härav följde, att vid odlingslåns fördelning icke kunde tagas hänsyn till sådana lägenheter, vilka avsöndrats först efter den syn, som jämlikt lagen den 20 juni 1879 om dikning och annan avledning av vatten hållits för uppskattning av vederbörande jordägares delaktighet i företaget.

På grund av vad sålunda anförts har kollegiet hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta,

att vad i ovan omförmälda kungörelserna den 13 juni 1845 och den 3 november 1848 stadgas om odlingslåns fördelning å *hemman* skall utsträckas att gälla varje medelst det av lånet understödda företaget förbättrad fastighet — vare sig hemman, hemmansdel, i jordeboken upptagen självständig lägenhet eller för alltid avsöndrad lägenhet —,

för vilken grunden för delaktigheten i företaget och därmed förenade kostnader blivit i vederbörlig ordning bestämd, med iakttagande, därest fråga är om avsöndrad lägenhet, att denna antingen blivit fastställd i enlighet med lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring eller ock, där avsöndringen skett enligt äldre författningar om jordavsöndring, fått avgäld sig åsatt eller varit föremål för lagfart;

att avsöndrad lägenhet, å vilken enligt vad ovan sägs lägges betalningsskyldighet för odlingslån, skall, där sådant tillförne ej ägt rum, antecknas i kronans jordebok;

att den för varje betalningsskyldig fastighet bestämda annuiteten skall såsom ett fastigheten åliggande allmänt onus i jordeboken antecknas, då fråga är om jordeboksenhet eller andel därav, vid enheten och i fråga om avsöndrad lägenhet vid denna;

att mom. 9 d) och mom. 13 i kungörelsen den 14 juni 1901 angående villkoren för lån från odlingslånefonden skola erhålla följande förändrade lydelse:

mom. 9.

d) en till — — — — — blivit fördelat på de fastigheter, vilka — — — antecknats;

mom. 13. Å — — — ränta.

Under — — — — — kapitalbeloppet.

Sedan — — — — — vederbörande fastigheter fördelat — — — hans fastighet belöpande — — — — — ränta;

samt att ovan omförmälda förordning den 20 juli 1855, sådan densamma lyder enligt lag den 8 november 1912, skall erhålla följande ändrade lydelse:

Då — — — — — lika rätt i den fastighet, vilken lånet — — — — — sägs.

Det — — — — — sagts.

Den härovan återgivna utredningen synes mig utvisa, att det är önskligt, att bestämmelserna i nu förevarande avseende förtydligas i den av riksdagen angivna riktningen. Mot kammarkollegiets framställning och förslag har jag icke annat att erinra, än att dels kungörelsen den 14 juni 1901 synes av nu ifrågavarande anledning böra undergå ändringar även i mom. 7 och 11 och dels det i andra stycket av förordningen den 20 juli 1855 enligt dess lydelse genom lagen den 8 november 1912 förekommande ordet »egendom» synes böra utbytas mot »fastighet».

*Departements-
chefen.*

I fråga om kungörelsen den 14 juni 1901 föreligga särskilda förslag till ändringar i andra hänseenden än det nu förevarande. Jag anhåller därför att inom den närmaste tiden få i ett sammanhang anmäla frågan om ändringar i denna kungörelse. Vad det nu förevarande förslaget i övrigt beträffar, torde förslaget till lag om ändrad lydelse av förordningen den 20 juli 1855 vara av beskaffenhet, att lagrådet bör höras över detsamma.

Sedan departementschefen uppläst sistnämnda förslag, som var av den lydelse, bilaga . . . vid detta protokoll utvisar, hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte förordna, att lagrådets yttrande över detta lagförslag skulle jämlikt § 87-regeringsformen inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan blev av Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifallen.

Ur protokollet:

A. Lekander.

Bilaga.

Förslag
till
lag

om ändrad lydelse av förordningen den 20 juli 1855 angående kronans rätt vid återbetalning av lån, som blivit i jordebok antecknade.

Härigenom förordnas, att förordningen den 20 juli 1855 angående kronans rätt vid återbetalning av lån, som blivit i jordebok antecknade, enligt dess lydelse genom lagen den 8 november 1912, skall erhålla följande ändrade lydelse:

Då lån utav allmänna medel för beredande av odlingsföretag medelst utdikningar eller vattenavtappningar, likmätigt kungörelserna den 13 juni 1845 och den 3 november 1848, blivit i jordebok antecknat, äger kronan för de årliga avbetalnings- och räntebeloppen lika rätt i den fastighet, vilken lånet blivit påfört, som för annan avgäld eller ränta av fast egendom, efter ty i 17 kap. 6 § handelsbalken sägs.

Det åligger Konungens befallningshavande att, såvitt angår fastighet, som är i inteckningsboken upptagen, sedan anteckning, som nyss sagts, skett, därom så ock angående de årliga avbetalnings- och räntebeloppen ofördröjligen göra anmälan hos domaren i orten; och varde sådan anmälan införd i inteckningsprotokollet å nästa rättegångsdag under lagtima ting, så ock i inteckningsboken. När lånet blivit till fullö betalt, skall ock anmälan härom göras och i inteckningsprotokollet och inteckningsboken införas efter vad nu sagts.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd fredagen
den 5 juni 1914.*

Närvarande:

Justitieråden	THOMASSON, SVEDELIUS,
Regeringsrådet	THULIN,
Justitierådet, friherre	LEIJONHUFVUD.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 23 maj 1914, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, inhämtas över upprättat förslag till lag om ändrad lydelse av förordningen den 20 juli 1855 angående kronans rätt vid återbetalning av lån, som blivit i jordebok antecknade.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av kammarrådet Alfred Wilhelm Dufwa.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stock-
holms slott den 12 juni 1914.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet friherre Beck-Friis anmälde lag-
rådets genom utdrag av protokollet över jordbruksärenden den 23 maj
1914 inhämtade utlåtande över upprättat förslag till lag om ändrad
lydelse av förordningen den 20 juli 1855 angående kronans rätt vid
återbetalning av lån, som blivit i jordebok antecknade, vilket förslag
av lagrådet lämnats utan anmärkning.

Härefter hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte i
proposition föreslå riksdagen att

dels besluta, att vad i kungörelserna den 13 juni 1845 och den 3
november 1848 angående sättet för återbetalningen av lån utav allmänna
medel för beredande av odlingsföretag stadgas om odlingslåns fördelning
å hemman skall utsträckas att gälla varje medelst det av lånet under-

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 1 saml. 88 häft. (Nr 124—125.) 3

stödda företaget förbättrad fastighet — vare sig hemman, hemmansdel, i jordeboken upptagen självständig lägenhet eller för alltid avsöndrad lägenhet —, för vilken grunden för delaktigheten i företaget och därmed förenade kostnader blivit i vederbörlig ordning bestämd, med iakttagande, därest fråga är om avsöndrad lägenhet, att denna antingen blivit fastställd i enlighet med lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring eller ock, där avsöndringen skett enligt äldre författningar om jordavsöndring, fått avgäld sig åsatt eller varit föremål för lagfart;

att avsöndrad lägenhet, å vilken enligt vad ovan sägs lägges betalningsskyldighet för odlingslån, skall, där sådant tillförne ej ägt rum, antecknas i kronans jordebok; samt

att den för varje betalningsskyldig fastighet bestämda annuiteten skall såsom ett fastigheten åliggande allmänt onus i jordeboken antecknas, då fråga är om jordeboksenhet eller andel därav, vid enheten och i fråga om avsöndrad lägenhet vid denna;

dels ock antaga ovanberörda förslag till lag om ändrad lydelse av förordningen den 20 juli 1855 angående kronans rätt vid återbetalning av lån, som blivit i jordebok antecknade.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall och förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga ... till detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. Lekander.